

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 5-Х КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ПІДРУЧНИКА «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА»

Богданець-Білоskalенко Наталія,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу навчання мов національних меншин,
Інститут педагогіки НАПН України,
професор ІДГУ,
м. Київ, Україна,

 nataliabogdanets@gmail.com

В основі Нової української школи лежить навчання, засноване на ключових компетентностях. З цього року середня школа переймає естафету від початкової ланки і продовжує навчання на засадах концепції НУШ за новим Державним стандартом базової середньої освіти (Державний стандарт, 2020). Перед учителями стоїть завдання формувати ключові компетентності на уроках з різних предметів. Не менш відповідальним є завдання і для упорядників підручників, які також мають у методичній частині закласти саме такі завдання, які будуть спрямовані на формування ключових компетентностей.

На думку Т. Засекіної та М. Тишковець, «формування ключових компетентностей засобами підручника сьогодні розглядається не як теоретична можливість, а як обов'язкова його функція» (Засекіна, Тишковець, 2019, с. 88).

О. Жосан вважає, що «підручник слід розглядати як засіб формування загальнонавчальних і предметних компетентностей учнів, тому він має бути діяльно орієнтований» (Жосан, 2010, с. 58). На думку О. Топузова, «структурування навчального матеріалу в підручнику на засадах компетентнісного підходу до навчання за проблемним принципом дає змогу активно упроваджувати інноваційні методи і форми робіт з метою застосування здобутих знань і набутих навичок з практичною метою...» (Топузов, 2012, с. 246). Більшість науковців вважають, що шкільний підручник є засобом формування компетентностей, зокрема і ключових, «за умови, якщо методично грамотно розробити його структурні компоненти, які будуть відповідно задіяні у процесі навчання» (Засекіна, Тишковець, 2019, с. 88).

Зосередимо увагу на підручнику «Зарубіжна література. 5 клас» (автори: Н. Богданець-Білоskalенко, О. Фідкевич) (Богданець-Білоskalенко, Фідкевич, 2022), створеному за Модельною навчальною програмою авторського колективу Н. Богданець-Білоskal-

ленко, В. Снегір'ової, О. Фідкевич (Богданець-Білоskalенко, Снегір'ової, Фідкевич, 2021) та наведемо приклади завдань з формування ключових компетентностей в учнів.

На уроках зарубіжної літератури, як і української, відбувається розвиток умінь спілкуватися і вільно володіти державною мовою. Ця важлива ключова компетентність формується у процесі читання та роботи з художнім текстом.

Спілкування іноземними мовами забезпечують такі завдання підручника як перекласти на іноземну мову, яку вивчають учні в конкретній школі. Наприклад: розкажіть про героя твору; охарактеризуйте героя іноземною мовою; які б питання ви поставили герою іноземною мовою, яку вивчаєте.

Ключова математична компетентність виявляється у здатності учня / учениці моделювати процеси і ситуації, розробляти стратегії, плани дій для розв'язання проблем, виокремлювати головну та другорядну інформацію.

На формування компетентності у галузі природничих наук і технологіях спрямовані такі завдання: *Напишіть відгук про повість «Саджо та її бобри» або іншу книжку зарубіжного письменника/письменниці про природу. • Візьміть участь у підготовці виставки книжок про природу для молодших школярів. Обговоріть з однокласниками й однокласницями, які книжки ви оберете, якою презентацією буде супроводжуватися виставка, що ви розкажете молодшим друзям* (Богданець-Білоskalенко, Фідкевич, 2022, с.170). Це стосується і формування екологічної грамотності та здорового способу життя – на прикладі художніх творів та завдань учні розкривають екологічні проблеми, бережливе ставлення до природи. Наприклад: *Розкажіть про вашу участь у природоохоронному заході (або що ви робите для збереження довкілля) на своїй сторінці в соціальній мережі або на сторінці вашого класу чи школи* (Богданець-Білоskalенко, Фідкевич, 2022, с.171).

Культурна компетентність вже закладена у самому предметі, адже література формує культуру читання і читача, а також, як вид мистецтва, синкретично поєднує художнє та музичне мистецтво, театр та кіно. Так у підручнику після кожної вивченої теми подаємо рубрику «Острів скарбів». На сторінках цієї рубрики широко представлено інформацію культурологічного спрямування, медіатексти. Учнів ознайомлюємо з кінофільмами та мультфільмами за мотивами прочитаних творів, з репродукціями картин і художниками, які їх створили. Матеріали острова знань будуть основою для організації роботи в парах, групах, виконання проектної діяльності.

Формуванню уміння вчитися впродовж життя, а саме – визначати мету і цілі власної діяльності, планувати й реалізувати задумане, рефлексувати й оцінювати результат, користуватися різними джерелами інформації прислужаться/сприяють подані у підручнику та зошиті матеріали для формувального оцінювання. Так, наприклад, після кожної теми пропонується заповнити листок самооцінювання. Це і самооцінювання емоційного стану, діяльності, якості навчальних досягнень, ефективності роботи в групі, у проекті. А також завдання, спрямовані на пошук інформації в інтернеті та інших ресурсах.

Підсумуємо: підручник із зарубіжної літератури не тільки сприяє розвитку читачької грамотності, а є важливим джерелом формування ключових компетентностей учнів, необхідних у житті.

Список використаних джерел:

- Богданець-Білоskalенко, Н., Фідкевич, О. (2022). Зарубіжна література. Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Грамота.
- Богданець-Білоskalенко, Н., Снегірьова, В., Фідкевич, О. (2021). Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6 кл.». <https://lib.iitta.gov.ua/727303/>
- Жосан, О. Е. (2010). Вимоги до шкільного підручника у контексті розвитку вітчизняного підручничознавства. *Проблеми сучасного підручника: збірник наукових праць*, 53–61
- Засекіна, Т., Тишковець, М. (2019). Формування ключових компетентностей засобами підручника. *Проблеми сучасного підручника*, 22, 86–96.
- Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Постанова Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 року. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/novaukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
- Топузов, О. М. (2012). Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. *Проблеми сучасного підручника: збірник наукових праць*, 12, 241–247.

ВИРОБЛЕННЯ ВМІНЬ ЗАСТОСОВУВАТИ МАТЕМАТИЧНІ ЗНАННЯ НА ПРАКТИЦІ

Бурда Михайло,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу математичної та інформатичної освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

 mibur5@ukr.net

Загальна вимога до шкільної математичної освіти – вироблення вмінь застосовувати знання в реальних практичних ситуаціях, у майбутній професійній діяльності, під час вивчення інших шкільних предметів. Прикладна спрямованість навчання математики здебільшого реалізується під час розв’язування задач практичного змісту. Математичні задачі є моделями відповідних задач практичного змісту. Ці задачі взаємозв’язані, оскільки взаємозв’язаними є математична та інші ключові компетентності. Вироблення вмінь застосовувати математичні знання на практиці передбачає, щоб розв’язання суто математичних задач і задач практичного змісту не віддаляти в навчальному часі, а максимально наближувати і розглядати як взаємно обернену діяльність. Під час такої діяльності учням вдається збагнути, що один і той же математичний факт може використовуватись як модель для розв’язання різних практичних задач і, навпаки, різні за сюжетом практичні задачі можуть зводитись до однієї математичної моделі.

Прийоми вироблення вмінь застосовувати математичні об’єкти (поняття, властивості, способи діяльності) на практиці.